

Rättssociologiska Institutionen

Äta eller ätas

– en kvantitativ undersökning av 35 småländska jägares syn på jakt, vilt och jaktlagstiftningen.

Författare: Emil Johansson.

Uppsats: Rättssociologi 41-60p.

Höstterminen: 2003-2004.

Handledare: Lars Eriksson

Förord

När jag började skriva denna uppsats visste jag inte vart den skulle föra mig i kunskapsväg. Jag hade inga större kunskaper gällande jaktlagstiftningen utan mer om jakten i sig. Skulle jag hitta informanter till enkäterna och vad skulle de svara? Nu när uppsatsen är klar har jag ett par personer jag vill tacka. Jag hade inte kunnat genomföra denna uppsats utan viss hjälp från en mängd personer och den som jag främst vill tacka för hjälpen är min handledare Lars Eriksson. Utan hans kunnande och uppfinningsrikedom hade resultatet inte blivit det samma. Han har uppmuntrat till vissa uppslag och bidragit med idéer. Jag vill även tacka Malin Hedroy och min bror Klas Johansson för deras hjälp med enkäterna och uppsatsen i övrigt och till sist alla de som svarade på enkäten. Tack!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	2
1.1 FRÅGESTÄLLNING	2
1.2 SYFTE.....	2
2. METOD	3
2.1 JAKTLAGSTIFTNING OCH DESS FÖRARBETE	3
2.2 ENKÄTEN	3
2.3 INNEHÅLLSANALYS AV SEKUNDÄRMATERIAL	4
2.4 ETIK	5
2.5 BEGRÄNSNINGAR OCH URVAL	5
3. ANTROPOCENTRISM	7
4. JAKT, JAKTFORMER OCH JAKTTERMER.....	10
4.1 VAKJAKT OCH SMYGJAKT	10
4.2 JAKT MED HUND.....	11
4.3 STÖTJAKT.....	11
4.4 JAKT MED FÄLLA.....	11
4.5 EN RÅBOCKSJAKT I MITTEN PÅ AUGUSTI	12
5. ATT ÄTA ELLER ÄTAS.....	14
5.1 SVENSK LAGSTIFTNING GÄLLANDE JAKT.....	14
5.2 ANALYS AV SEKUNDÄRMATERIAL	17
5.3 TRETTIOFEM JÄGARES INSTÄLLNING TILL JAKT OCH VILT	19
5.3.1 Jägarens syn på viltet	20
5.3.2 Jägarens syn på jaktlagstiftningen	24
5.3.3 Jägarens syn på jaktmotsståndare och jägarexamen.....	27
5.4 LAGEN ÄR ANTROPOCENTRISK OCH JÄGARNA VÄLJER ATT ÄTA.....	28
6. JAG SJÄLV? JAG VÄLJER ATT ÄTA!	30
7. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	32
7.1 TRYCKT MATERIAL	32
7.2 TIDSSKRIFT	32
7.3 OFFENTLIGT TRYCK	32
7.4 ÖVRIGT MATERIAL	32

Bilagor

- Bilaga 1, hela jaktlagen (1987:259).
- Bilaga 2, utdrag ur jaktförordningen (1987:905).
- Bilaga 3, utdrag ur djurskyddslagen (1988:534).
- Bilaga 4, Enkäten.

1. Inledning

I alla tider har människan jagat och dödat vilt, förr i tiden på ett mer bestialiskt vis än i dagens samhälle. Då jagade man för att överleva, för att helt enkelt få mat på bordet. Det var antagligen ingen som reflekterade över vår rätt som människor att ta ett djurs liv, det var ett sätt att överleva. I dagens samhälle finns det dock andra sätt att få mat på bordet än att jaga, allt finns att köpa och kött är något som ingår i de flestas näringsintag. Skillnaden är bara att i dagens samhälle äter man huvudsakligen kött från tamboskap, inte av vilt. Vi behöver alltså inte jaga skogens vilt längre för att överleva men varför gör vi detta då. Vilken inställning har vi till viltet, vad är det som skiljer oss åt som människor och djur? Dessa teman som vilt, jakt och vår inställning till viltet vill jag undersöka i föreliggande uppsats. Ett trettiotal småländska jägare ställdes mot väggen för att klargöra sina tankar kring den svenska jaktlagstiftningen och själva jakten i sig.

Anledningen till att jag har valt att skriva om jakt beror på att jag har jagat sen barnsben med min pappa och min bror men aldrig reflekterat över vår rätt till att döda ett vilt. Jag vill med denna uppsats undersöka hur andra jägare resonerar i ovanstående frågor.

1.1 Frågeställning

Vilken inställning har svensk jaktlagstiftning till viltet och de djur de berör? Vilken inställning har den svenske jägaren till: jakt, jaktlagstiftningen och till det vilt de jagar och de djur de berör?

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka en grupp jägares inställning till Sveriges jaktlagstiftning. Först och främst att svara på frågeställningen men också att svara på frågor som: Vilken regel inom jaktlagstiftningen anser jägarna vara viktigast? Varför de jagar? Vad anser de om jägare som bryter mot lagstiftningen? Vad har de för uppfattning gällande jaktmotståndare? Syftet är även att undersöka om det finns någon skillnad mellan jägare som avlagt jägarexamen och de som inte gjort det, i fråga om deras inställning till jaktlagstiftningen och även deras inställning till jägarexamen i sig.

2. Metod

Metoder inom samhällsvetenskap finns det en uppsjö av och att välja någon i denna digra lista är alltid svårt. Det som får avgöra valet är, förutom det teoretiska fundamentet, vad man vill komma åt. Väl medveten om att mina val kan kritiserats har jag valt att använda mig av enkäter med öppna svar, textanalys av tidningsartiklar, textanalys av lagen och dess förarbeten. Jag visste tidigt att ämnet var känsligt bland jägarkåren och därför har alla deltagande varit anonyma. Hade mina informanter inte fått vara anonyma hade antagligen inte resultatet blivit detsamma - och enligt min mening mindre tillförlitligt.

2.1 Jaktlagstiftning och dess förarbete

Jag har studerat Jaktlagen (1987:259),¹ Jaktförordningen (1987:905)² och regeringens förarbete om jaktlagen (1986/87:58).³ Genom att först läsa lagarna och dess paragrafer rakt upp och ner och sen studera dess förarbete fick jag en massa uppslag till olika frågor. Dessa frågor ville jag ställa till jägare för att se om lagstiftningen och dess förarbete stämde överens med verkligheten. För att få mina frågor ställda och besvarade använde jag mig av enkäter.

2.2 Enkäten

Jag använde mig av enkäter⁴ som den största informationskällan till denna uppsats pga. flera orsaker. För det första ville jag undersöka mina frågor på ett stort antal personer, jag ville få ut mer kvantitet data än ”bara” tio personers tankar och funderingar och för att lyckas genomföra detta på den knappa tid som jag hade till förfogande använde jag mig av postenkäter.⁵ För det andra använde jag mig av enkäter pga. att frågorna som ställdes i enkäten var okomplicerade och krävde ingen närmare genomgång eller förklaring, det hade varit skillnad om svaren hade blivit av kontroversiell karaktär där man måste ställa följdfrågor för att förstå och ”mjölka ut” den information man är ute efter.⁶ Den tredje och sista orsaken till att jag använde mig av enkäter var att informanterna klarade av att läsa och förstå frågorna så pass att de kunde lämna det svar de vill.⁷ Att jag använde mig av öppna svar, och inte redan givna svar,

¹ Bilaga 1.

² Bilaga 2.

³ 1986/87:58 om jaktlag, mm.

⁴ Bilaga 4.

⁵ Denscombe, M. 2000, sid 107.

⁶ Denscombe, M. 2000, sid 107.

⁷ Denscombe, M. 2000 sid, 108.

medförde att frågorna kunde ställas på så sätt att jag kunde undersöka informanternas åsikter och attityder genom att de fick svara så som de själva ville.⁸ En fråga som ”varför är det viktigt att viltstammen hålls på en rimlig nivå” kan få så otroligt många olika svar att det inte varit möjligt med redan givna svarsalternativ.

Enkäten inleds med en kort presentation om vem jag är, vad syftet är, när den skall vara klar och att alla som svarar kommer förbli anonyma.⁹ Denna presentation uppskattades av många och jag fick många ”lycka till”. Jag försökte att ställa de mest formella och enkla frågorna i början på enkäten för att sen när de blivit ”varma i kläderna” gå på de mer tunga frågorna som krävde mer tid och tanke.¹⁰ Att nästan alla enkäter riktade sig till jägare i Småland medför att svaren blir geografiskt begränsade och omöjliggör generella slutsatser för övriga landet. Enkäterna är utskickade via post till ett 30-tal jägare runtom i Småland och ett fåtal i Skåne och de gick via post tillbaka till mig. På så sätt blir inte denna uppsats heltäckande utan mer en djupdykning i ett antal småländska jägares uppfattning kring jakt.¹¹ Med enkäten följde även ett frankerat kuvert för att svaren skulle inkomma så fort som möjligt.

En nackdel med att använda enkäter med öppna svar är att bortfallet kan bli stort hos de tillfrågade pga. att de helt enkelt inte orkar svara, eller inte kan formulera vad de vill ha sagt. Det kan även vara så att, de man förväntar sig svara kanske inte alls gör det. Det kan ju ha varit jägarens vän eller dess barn som svarat på frågan och detta kan jag ju aldrig undersöka men jag har förlitat mig på att de uppgifter jag fått är tillförlitliga. Andra nackdelar kan vara att svarsfrekvensen blir dålig, att jägarna helt enkelt struntar i att svara, eller att svaren blir begränsade och inte fullt så utvecklade som vid en intervju,¹² men detta märkte jag inte av. Så gott som alla enkäter, trettiofem av fyrtio, skickades tillbaka.¹³

2.3 Innehållsanalys av sekundärmaterial

Eftersom jag själv är jägare läser jag givetvis jakttidningar och nu på senare tid dess ledare mera grundligt. Härigenom har ser man vad stora delar av Sveriges jägare anser om tex. rovdjur och ändrade jakttider på morkulla. Även andra artiklar än ledaren har varit föremål för

⁸ Denscombe, M. 2000 sid, 122 f.

⁹ Denscombe, M. 2000 sid, 113 f.

¹⁰ Denscombe, M. 2000 sid, 121.

¹¹ Mange Holme, I. Krohn Solvang, B. 1997 sid, 181 ff.

¹² Denscombe, M. 2000 sid, 127 f.

¹³ Mange Holme, I. Krohn Solvang, B. 1997 sid, 199 f.

undersökning. De två jakttidningar som jag undersökt är: Jaktmarker och Fiskevatten med ca: 25 000 läsare/månad och Jaktjournalen med ca: 22 000 läsare/månad. Det kan vara en nackdel med att undersöka vad dessa tidningar skriver för de produceras i ett försäljningssyfte, utgivarna är beroende av att folk köper dess tidning och därför skrivs vissa artiklar kanske ibland för att väcka intresse hos konsumenten, snarare än för att förmedla viktig information.¹⁴ Det förhåller sig inte nödvändigtvis på det sättet men risken finns där att det ”impopulära” negligeras. En annan nackdel kan vara att alla artiklar, och hela layouten, är granskad och redigerad för att inte sticka ut för mycket, däremot i en intervju, öga mot öga, kan respondenten tala fritt utan att den färdiga produkten blir censurerad. Fördelen med denna metod är att man sparar mycket tid, man behöver inte intervjua eller lämna ut enkäter, allt finns redan skrivet och allt handlar om det som jag undersöker. Antingen är det artiklar för eller emot jakt, djurägares syn på rovdjur och inte bara djurägare i den meningen av jakthund, utan av tamboskap.¹⁵ Likaså resulterade analysen av jaktlagen och jaktförordningen i frågor till enkäten.

2.4 Etik

Som jag tidigare nämnt i inledande text i detta kapitel så kan jag inte nog betona vikten av att låta de tillfrågade jägarna vara anonyma. Enkäten bygger på frågor som handlar om deras stora hobby och intresse och med inriktning på dess lagstiftning. Frågor som gäller lagstiftning och som vill ha informantens åsikt om detta tex. ”Vad anser du om tjuvjakt...?” tror jag besvaras ärligast om man får vara anonym. Givetvis så har alla enkäter behandlats med diskretion (vissa skrev sina namn trots att de fick vara anonyma) och materialet har inte visats för någon som inte medverkat i skrivandet.¹⁶

2.5 Begränsningar och urval

Jag valde att kort och gott studera lagstiftningen, dess förarbeten och jakttidningar för att skapa frågor gällande jägarnas syn på det tidigare nämnda. Fyrtio postenkäter lämnades ut varav trettiofem returnerades, något som jag blev positivt överraskad över. Detta material hade jag inte fått ihop, på denna knappa tid som gällde, om jag hade använt mig av

¹⁴ Denscombe, M. 2000 sid, 201.

¹⁵ Denscombe, M. 2000 sid, 201.

¹⁶ Denscombe, M. 2000 sid, 113, Forskningsmetodik 1997 sid, 32 f.

intervjuer.¹⁷ Jag valde att endast lämna ut enkäter till jägare för jag ansåg mig inte hinna ta del av tex. icke-jägares inställning till jakt och gällande lagstiftning inom samma område. Givetvis har det faktum, som jag tidigare nämnde, att jag själv är jägare och umgås i liknande kretsar varit till stor nytta i informationssökande och att hitta jägare villiga att ställa upp på enkäten. Jag anser dock att det är viktigt att påpeka att jag har inte själv valt ut mina informanter. Det är inte mina jaktkamrater som har svarat på enkäterna utan jägare som min bror tagit kontakt med i andra hand. Allt för att få så objektiv data som möjligt.

¹⁷ Denscombe, M. 2000 sid, 126.

3. Antropocentrism

Att tala i termer av teorier beträffande antropocentrism vore fel, antropocentrism är ingen renodlad teori i sig utan mer ett levnads- och tankesätt. Att se på livet utifrån antropocentrismen innebär att man ställer sig själv, som människa, som medelpunkt i samhället. Begreppet i sig betyder ”med människan som universums medelpunkt”.¹⁸ Antropocentrismen bygger på en hierarki med människan i topp följt av djur och sist natur.

Det som särskiljer oss, människor, från djuren är att vi är subjekt, medan djur och natur för oss är objekt. Vi, som människor, har både skyldigheter och rättigheter i samhället tex. skatteplikt och rätten att äga i form av äganderätten. Detta är något som djur och natur saknar, de har inga rättigheter eller skyldigheter gentemot någon annan. De kan inte ställas till svars för sina handlingar men kan för den delen inte heller göra anspråk på några rättigheter. Det enda som skulle kunna likna någon form av rättighet för djur och natur är, människans skyldighet att rätta sig efter lagstiftning gällande dem. Speciella avsnitt i svensk lagstiftning avser hur vi skall behandla våra djur, hela djurskyddslagen (1988:534)¹⁹ reglerar hur vi får/inte får behandla våra tamdjur såsom § 2 ”...djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom” och jaktlagen (1987:259)²⁰ § 5 ”var och en skall visa viltet hänsyn...”. Det framgår tydligt ur lagtexten att det är vi, som människor, som skall skydda och visa djuren hänsyn och inte tvärtom, det är alltså vi som har avgörandet i våra händer.

Vad är det då som bestämmer att vi som människor är högre stående än djur och natur, vilka kriterier är det som skiljer oss åt?

Till denna fråga finner man olika svar beroende på vilken litteratur man studerar men det finns två återkommande kriterier som skiljer oss från djur och natur nämligen människans förmåga att kunna känna en moralisk fri vilja och djurens instinkter. Det som särskiljer oss från djuren är att vi människor kan känna moral, medan djuren saknar en moralisk fri vilja och därför inte heller kan handla utifrån moraliska regler som vi människor kan göra.²¹ Ett djur kan inte förstå vad en regel eller moralregel är och därför kan inte djuret hållas ansvarig för

¹⁸ Bonniers svenska ordbok 1998.

¹⁹ Bilaga 3.

²⁰ Bilaga 1.

²¹ Ariansen, P. 1993 sid, 142.

sina handlingar. Däremot har vi, människor, förmåga att känna en moralisk fri vilja och därför kan det ställas moraliskt krav på oss.²² Det är förmågan att kunna känna moral, att kunna förstå att vissa handlingar är moraliskt fel och att kunna förutse att utgången av ”just denna handling” kommer att bli moraliskt fel, som skiljer oss från djuren.

Det andra kriteriet som skiljer oss åt är att djuren är bundna till instinkter, allt de gör är produkter av detta vilket anknyter till det tidigare att de därför saknar en moralisk fri vilja.²³ Djuren gör inga egna val, de styrs av sitt inre. Däremot vi, människor, styrs inte av liknande instinkter utan vi har en moralisk fri vilja, att själva kunna styra vad vill göra. Rousseau skriver att han endast ser djuret som en invecklad maskin som naturen givit sinnen, och det är naturen som ensam sköter alla förehavanden, att det alltså styrs av sina instinkter, medan ”... människan medverkar i sina egna, i egenskap av fri aktör”.²⁴ Han skriver även ”det är därför en duva som satt bredvid en skål full av det finaste kött, och en katt på en hög av frukt eller sädeskorn, skulle dö av hunger, fastän såväl den ene som den andre mycket väl skulle kunna livnära sig på den föda han försmår, om han bara kom sig för att försöka”.²⁵ Människan i sin tur kan ”styra och ställa” över sitt liv via prioriteringar och överväga beslut däremot kan inte djuret göra detta pga. sina instinkter.

Ett annat synsätt än att se människans förmåga att kunna känna en moralisk fri vilja och djurens instinkter som det som skiljer oss åt är att man kan vara av den uppfattningen ”... att Gud har satt människan att härska över den skapade världen”²⁶ att allt annat än människan har skapats just för människan till vårt förfogande. Allt annat på denna jord har skapats för människan att utvinna eller bearbeta så att det passar oss och att vi är dem som skall vårda och ta hand om det som Gud skapade. Allt Gud skapade, skapade han enbart för att vi, människor, skall kunna överleva och leva gott.²⁷

Ytterligare ett kriterium för att skilja människa och djur åt är att djuren är historielösa i den mening att inget överförs från generation till generation.²⁸ Vi som människor för saker och ting vidare via generationer, det är ju på så sätt som vi skapat oss en historia, utveckling och

²² Ariansen, P. 1993 sid, 143 f.

²³ Ferry, L. 1997 sid, 29.

²⁴ Ferry, L. 1997 sid, 34.

²⁵ Ferry, L. 1997 sid, 34 f.

²⁶ Ariansen, P. 1993 sid, 128.

²⁷ Clarke, J.J.1993 sid, 41.

²⁸ Ferry, L. 1997 sid, 36.

att vi tar lärdom som vi kan lära ut till nästa generation som i sin tur ytterligare utvecklar denna lärdom. Djuren däremot har inte denna förmåga. En tik kan lära sin valp var den kan hitta vatten och mat i hussens hem men när valpen så en dag själv blir tik måste den lära ut samma kunskap till sin valp. Det är på detta sätt som djuren är historielösa i förhållande till oss.

Det finns dock vissa tecken som visar på att djuren har en viss närhet till oss människor i hierarkin som tex. egenskapen att kunna känna lidande och dess förmåga att kunna kommunicera. Just egenskapen att kunna känna lidande framhävs flitigt för att visa på djurens närhet till människan och detta argument är det främsta tecknet på att något inte tillhör tingens värld, utan alltså våra värld, den mänskliga.²⁹

Att leva antropocentriskt är att tro på någon form av distinktion mellan människa och djur som jag visade på ovan och att de enda skyldigheter vi har gentemot djur är via lagstiftning. Det är inte pga. moral som vi behandlar djuren väl utan det är en fråga om etik, att följa gällande lagstiftning såsom djurskyddslagen (1988:534).³⁰ En hundägare med antropocentrism som levnadsfilosofi fostrar inte sin hund med överdrivet våld för att t.ex. lära hunden att sitta för att det vore moraliskt fel utan för att det inte skulle vara etiskt försvarbart, det skulle stå i strid mot gällande lagstiftning.

Likväl som att det finns lagar i Sverige som visar på vår närhet till djuren, att djuren inte skall utsättas för onödigt lidande och att man skall visa dem hänsyn, finns lagar som tydligt framhäver vår status som människor gentemot djuren. Jag tänker framförallt på jaktlagen (1987:259)³¹, granskar man §§ 5-9 ser man tydligt vår särställning som människor gentemot djuren. I § 5 ses tydligt vår inställning till viltet (vilda däggdjur och fåglar), "*Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt*", vi kan alltså ha ihjäl viltet bara vi inte har ihjäl för många så det hotar den specifika viltstammen. I följande paragrafer framställs tydligt att vi tillåts ofreda, förfölja och döda viltet inte bara för att värna om människors säkerhet utan även för att motverka skador framkallat av vilt, alltså helt enkelt så att vi, som människor, inte riskerar att förlora något av värde.

²⁹ Ferry, L. 1997 sid 77.

³⁰ Bilaga 3.

³¹ Bilaga 1.

4. Jakt, jaktformer och jakttermer

För personer som aldrig kommit i kontakt med jakt så handlar detta kapitel om olika jaktformer. I slutet på kapitlet bjuds läsaren på en råbocksjakt för att på något sätt försöka skildra vilka känslor som uppstår när man står där öga mot öga med viltet. Jakt och vilt förklaras närmare i jaktlagen (1987:259)³² § 2 ”Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.” Dessa beteckningar har samma betydelse i jaktförordningen (1987:905).³³

För att inte göra det allt för komplicerat kan man i stort sätt säga att det finns fyra olika former av jaktutövande: 1) vakjakt/smygjakt, 2) jakt med hund, 3) stötjakt och 4) jakt med fälla. De olika kategorierna talar nästan för sig själva vad de innebär, men för någon inte försedd med erfarenhet av jakt, skall jag här i punktform kortfattat och enkelt förklara dess innebörd.

4.1 Vakjakt och smygjakt

Vakjakt och smygjakt utför man som jägare på egen hand. Djur som är skygga och vaksamma jagar man med fördel på detta sätt såsom vildsvin, räv och råbock. Fördelen med vakjakt är att man kan se ut vissa pass som man vet har gott om vilt och man kan även lägga ut åtel för att locka fram vilt. Vakjakt är mycket lämplig på det sätt att man kan med fördel se ut vilt som man vill ha bort från sina marker t.ex. äldre råbocker eller skadat vilt. Denna jaktform är den säkraste för både vilt och människa, där vapen förekommer, i den mening att man alltid har bra skottfång i den mån att jägaren oftast är placerad i ett högre jaktorn och att han/hon finner ett gott stöd för sitt vapen för ett säkert skott. Smygjakt är en vidareutveckling av föregående jaktform, i stället för att sitta på samma pass, i samma jaktorn, rör man sig mellan flera olika pass under samma jakttillfälle. Fördelen med denna jaktform är att man ökar möjligheterna att upptäcka vilt under samma jakttillfälle och att det inte blir så långtråkig som det ibland kan bli att bara sitta still på samma pass timme efter timme. Dessa två jaktformer lämpar sig mycket bra för att inventera viltstammen på dina marker, man sitter antingen högt upp i ett kamouflerat jaktorn med både kikarsikte och handkikare eller smyger omkring från pass till pass med resultatet att man ofta upptäcker vilt.

³² Bilaga 1.

³³ Bilaga 2.

4.2 Jakt med hund

Jakt med hund kan bedrivas på olika sätt. De två vanligaste formerna är antingen jakt med drivande hund eller jakt med stötande hund. Att jaga tex. rådjur med drivande hund går helt enkelt till så att man ställer ut ett antal passkyttar för att sedan släppa hunden, för att denne sen skall få spårvittring av rådjuren. Sen följer hunden helt enkelt efter rådjuret/en och passkyttarna kan enkelt följa vart drevet går, tack vare att hunden skäller när den driver. Jakt med stötande hund går till i stort sett till likadant, man ställer ut passkyttar och släpper hunden, skillnaden är bara att denna typ av jakthund stöter djuren ut ur såten i stället för att följa dem i deras slag, den springer runt och skäller och har ofta bjällror på sig som ger ifrån sig ljud för att skrämra rådjuren.

4.3 Stötjakt

Stötjakt som jaktform kan man som jägare använda sig av på tex. rådjur, älg, fasan, kanin och räv. Den är ganska lik jakten med hund, passkyttar ställs ut parallellt med en drevkedja vars uppgift är att driva viltet mot passkyttarna. Detta gör de genom att föra väsen och att hålla ihop kedjan så att det inte blir större luckor än 40-100 meter beroende på vilket vilt man jagar. Vid stötjakt är man beroende av att man är många som är med och jagar och därför är den inte den mest förekommande jakt till skillnad mot smygjakt/vakjakt och jakt med hund.

4.4 Jakt med fälla

Jakt med fångstredskap riktar sig mot mindre djur som mård, mink, grävling, räv mm. Det finns fällor som antingen slår ihjäl viltet, dessa kallas slagfällor och så finns det fångstredskap som helt enkelt fångar viltet i en bur så jägaren kan skjuta ihjäl det. Slagfällor används endast för mindre vilt, och fångstredskap används då givetvis för det något större viltet. Det är inte fritt fram för en jägare att själv bygga sig ett fångstredskap för att fånga djur. Ett fångstredskap skall nämligen vara godkänd av naturvårdsverket som efter samråd med statens jordbruksverk prövar frågor av godkännande av fångstredskap. Varför man som jägare använder sig av fångstredskap är att dessa vilt är mycket skygga och rör sig oftast i gryning, skymning och nattetid. Dessa vilt är alltså mycket svårjagade och därför passar fångstredskapet mycket väl in.

4.5 En råbocksjakt i mitten på augusti

Hur går då tex. en råbocksjakt till?

Den delen av Sverige som jag kommer från får man börja smygjaga eller via vak jaga råbock den sextonde augusti, vilket är precis i slutet av bockens brunst. Att brunsten är senare på året märker man som jägare väldigt tydligt om man har kunskap om viltet, nämligen att bocken beter sig inte som annars. Den bryr sig inte om vittring från människa, man kan skjuta ett bomskott utan att den reagerar nämnvärt på detta vilket gör att bocken kan jagas mycket lättare. Är brunsten tidigare, så att brunsten har gått över, fällt det inte alls lika mycket råbockar under denna jaktperiod.

Innan själva jakten drar igång så behövs en hel del förberedelser göras. Man kamouflerar sina torn med ris och grenar, man gör rent stigen till tornet från kvistar och man måste ”skjuta in” sitt vapen, med detta menas helt enkelt att man måste se till så att vapnet skjuter rätt i förhållande till kikarsiktet. Är man flera som samsas om samma jaktmark så måste man komma överens om det finns någon övre gräns för hur mycket man får skjuta och om det finns någon råbock man skall ”spara”. Men viktigast av allt innan jakten drar igång är ändå att välja pass sinsemellan och välja ett eller flera reservpass ifall man skjuter på det ena passet eller om vinden ligger fel, så att råbocken får vittring av jägaren och blir skrämmd. Utrustning att ha med sig är ett godkänt kulvapen, handkikare, kniv, myggstift, markeringsband (att markera skottplats vid skadeskjutning) och lockpipa. Givetvis är denna utrustning väldigt individuell, det är inte speciellt vanligt med lockpipa men den är oerhört effektivt om brunsten är sen och om man vet hur och när man skall använda den. Vissa har även med sig tjocka sockor för att kunna trä dessa över skon/stöveln i fall de måste smyga på en grusväg eller liknande för att inte åstadkomma onödiga ljud som kan skrämra råbocken.

När allt detta är klart är det bara att börja jaga. Man går upp på tidigt på morgonen den sextonde augusti, runt kl. 04.00-04.30, för att snabbt äta lite frukost och för att sen ta sig ut och se hur vindriktningen ligger och därefter bestämma pass. Man tar sig via bil ut till skogen intill sitt pass och gör sitt vapen skjutklart. Därefter börjar man att smyga väldigt försiktigt, steg för steg, och med jämna mellanrum speja ut över hygget efter rådjur. Finns det smaldjur eller get och kid så är chansen stor att det finns bock på passet. När man väl är framme i tornet

efter 200-500 meter smygande sätter man sig till rätta och börjar spana efter vilt, har man då ett kalhygge på 10-12 ha har man ju väldigt mycket terräng att gå över med kikaren. Vid denna tid på året, om det har varit en torr sommar, så är det väldigt många torra ormbunkar på hyggena runt om som gungar med i vinden och de är mycket lätta att förväxla med ett rådjur vid ett snabbt ögonkast. Vilket får till följd att man upplever åtskilliga adrenalinrusningar med hög puls till följd. För om man ser ett jaktbart vilt, i detta fall råbock, när man sitter på pass stelnar man till och adrenalinet rusar i kroppen, man blir totalt fokuserad på viltet och man upplever inget annat runt omkring. Man kan sitta i väldigt konstiga ställningar med benen dubbelvikta i 10-15 minuter utan att man ens tänker på det. Hade detta varit i icke-jaktsammanhang hade man fått ont efter 30 sekunder. Man glömmet myggen runt omkring ens huvud, som man svurit över inombords, man glömmet smärta, nysningar och hostningar kväver kroppen automatiskt. När skottet väl fallit och man ser att råbocken faller till marken stannar man kvar i tornet en till två minuter för att se ut skottplatsen och se till att djuret inte flyr iväg skadat. När man klättrat ner från tornet och gått fram till viltet och det ligger där det ska, med ett väl träffat skott, hade börjar pulsen sjunka en aning och man börjar tänka klart igen. Hade man däremot skjutit och råbocken hoppat rakt uppåt eller trillat omkull för att sen resa sig igen för att springa iväg, då en mycket stark obehagskänsla infunnit sig. Det hade inneburit en skadeskjutning och ett stort lidande för viltet, och upp till flera kilometers spårning för att få ihjäl det. Efter en skadeskjutning infinner sig en obehagskänsla för att man vet att djuret lider, det skriker och bräker och betar sig väldigt instinktivt. Det söker sig till vattendrag och mycket besvärlig vegetation att spåra i, som unga täta planteringar. En skadeskjutning kan te sig på väldigt många olika sätt, viltet signalerar mycket olika på en dålig träff, mängden blod och hår varierar mycket från djur till djur men det finns ändå riktlinjer för jägarna att följa i förhållande till hur mycket hår det ligger på skottplatsen och konsistensen på blodet. Att spåra ett skadeskjutet vilt kan vara mycket svårt och fysiskt arbetsamt. Man spårar det med hund i långt koppel och en extra skytt (helst med ett kombinationsvapen innehållande både kula och hagel) och om mörkret faller på även med ficklampor för att kunna se att skjuta.

När man kommer fram till sitt fällda vilt, antingen efter ett väl skjutet direkt dödande skott eller efter ett eftersök (att spåra skadat vilt) passar man det (ta ut inälvorna ur det) och beger sig till nästa pass, om man har ork och tiden räcker till, eller så beger man sig hemåt för att planera nästa jakt.

5. Att äta eller ätas

I detta kapitel skall jag försöka besvara min frågeställning utifrån den empiri jag samlat in och genom att använda mig av antropocentrismen. I den inledande delen i uppsatsen finner man frågeställningen som jag svarar på i tur och ordning i detta kapitel. Jag kommer, som man kan se senare i texten, börja med att behandla lagstiftningen och dess förarbete därefter kommer jag genomföra textanalys av jakttidningar och sist redovisa sammanställningen av enkäten.³⁴ Allt detta kommer att bakas ihop med och behandlas utifrån antropocentrismen, för att på så sätt försöka besvara och redogöra min frågeställning.

5.1 Svensk lagstiftning gällande jakt

Jaktlagen (1987:259)³⁵ och jaktförordningen (1987:905)³⁶ reglerar hur jakt av vilt får bedrivas inom Sverige. Dessa två reglerar tex. hur viltvården skall bedrivas, vilka jakttider som gäller och vilka kunskapskrav som gäller för att få jaga. Svensk jaktlagstiftning (1987:259³⁷, 1987:905³⁸) går hand i hand med antropocentrismen. Jag skall visa på flera exempel, i form av paragrafer, där människan och dess enskilda intresse går före viltets existens, men först skall jag dock visa på människans skyldigheter mot viltet att behandla det väl och som lagen säger ”inte utsätta det för onödigt lidande”.

I jaktlagen (1987:259)³⁹ §5 första stycket står det att ”*var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsvärksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt*”. Följande står i § 27 att ”*jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande...*” och §28 ”*om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppsåras och avlivas*”. Dessa tre paragrafer är exempel på vår syn på viltet, trots att vi står över det i hierarkin får vi inte på något sätt utsätta det för onödigt lidande och man skall visa viltet hänsyn och inte störa det. Trots att vi som människa är viltet överlägset skall det behandlas med respekt. Ser man däremot på lagstiftningen ur mitt perspektiv är den till våra

³⁴ Bilaga 4.

³⁵ Bilaga 1.

³⁶ Bilaga 2.

³⁷ Bilaga 1.

³⁸ Bilaga 2.

³⁹ Bilaga 1.

fördel. De tre exempel jag visade på ovan försvinner snabbt i mängden paragrafer som visar på vår överlägsenhet som människor. Jag skall nu lägga fram tydliga bevis på att det är vi som står högst upp i hierarkin och att vi har djurens liv, i våra händer.

Visst, detta är lagstiftning rörande jakt, en lagstiftning som reglerar och rättfärdigar hur vi får och inte får jaga. Nu finns det väl de som förmodligen säger att var om inte här skall man ta upp frågan gällande vår rätt som människor att bestämma över viltets vara eller icke-vara men jag anser trots allt att den visar på vår status gentemot djuren: § 2 ”...Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.” Detta är den paragraf som väcker mest motstånd,⁴⁰ att vi i egenskap av människor har rätt att ha ihjäl, döda, skjuta viltet utan, kan tyckas, någon som helst anledning. Folk i allmänhet förstår om, som jag kommer till senare, jägare blir tvungna att skjuta vilt för att minska trafikolyckor eller svara för människors säkerhet men de har svårt för jakten, intresset som vissa har att jaga och döda vilt för att de tycker att det är kul. Personer som inte sympatiserar med jägare har lättare att ta till sig följande: § § 7,9 Jaktlagen (1987:259)⁴¹ och §28 Jaktförordning (1987:905),⁴² som även dessa visar på människans dominans.

§ 7 ”Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dess risker...”.

§ 9 ”Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret...”.

§ 28 ”Har en björn, varg, järv eller lo angripit och skadat eller dödat tamdjur och finns det skälig anledning att befara ett nytt angrepp, får tamdjurets ägare eller vårdare utan hinder av fredning eller bestämmelserna i 9 §⁴³ döda det angripande djuret, om det sker i omedelbar anslutning till angreppet...”.

Paragraf nio⁴⁴ riktar sig till toppen av hierarkin, till människan. Människors säkerhet är viktigare än viltets, om det på något sätt hotar oss får vi döda det. Det råder inget tvivel om vem som är mest värdefull när djurets liv ställs mot människans liv. Paragraf sju handlar även

⁴⁰ Jaktmarker och Fiskevatten 8/03 sid, 66 ff.

⁴¹ Bilaga 1.

⁴² Bilaga 2.

⁴³ Bilaga 2.

⁴⁴ Bilaga 1.

den om hierarkins härskare. Föreligger risk att vilt orsakar skada på människors egendom som bilar etc. eller risk för personliga skador har vi som egenskap av människor rätt att döda viltet. Alltså inte bara om viltet hotar vår säkerhet utan även våra tillhörigheter. Går vi vidare till den sistnämnda paragrafen (28 i jaktförordningen⁴⁵) ser man att, som jag behandlar i följande kapitel, vi människor delar upp djuren i olika grupper där vissa djur är mer värda än andra. I nämnda fall är ett tamdjuren mer värt i våra ögon än ett rovdjur. Som paragrafen framför får ägaren eller vårdaren döda rovdjuret om det riskerar att döda dennes tamdjur. Vi människor är suveräna i den mening att vi styr och bestämmer över icke-människors liv. Vi har genom lagstiftning beslutat att vissa djur är mer värda än andra, desto längre bort från våra hem de kommer desto mer tappar de i värde för oss, en jakthund som bor med sin husse är bra mycket mer värd än ett får som i sin tur är mer värt än ett lodjur. Följande rangordning kommer jag att behandla i kommande kapitel.

Först vill jag bara ställa frågan: *Är verkligen Sveriges jaktlagstiftning rent antropocentrisk, som jag påstod tidigare i detta kapitel?*

Frågan kan verka svävande men det jag menar är att vem får ut några fördelar av lagstiftningen, om nu någon får det. Är lagstiftningen till för att gagna människan eller viltet? Svaret är mycket enkelt och tydligt om man läser jaktlagstiftningen. Det är rent antropocentriskt: människan. Visst, det finns flera paragrafer, som jag har berört innan i detta kapitel, som värnar om viltets skydd och att det inte skall utsättas för onödigt lidande och liknande. Det finns även en paragraf, närmare bestämt § 4 jaktlagen (1987:259),⁴⁶ som behandlar viltvården, alltså hur vi skall vårda viltet. Dock, i regeringens proposition 1986/87:58 om jaktlag, mm.⁴⁷ står följande som bevisar att lagen opererar för oss och inte för viltet: ”Målen för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen”. Klart och tydligt står att vi skall bevara arterna, men med hänsyn till, som jag tolkar det, människans enskilda intressen. Följande i denna proposition står även: ”När arterna förekommer i tillräckligt starka stammar måste det bli fråga om en intresseavvägning. Jägare och en naturintresserad allmänhet kan å ena sidan förutsättas vilja ha talrika bestånd av åtminstone vissa arter. Hänsyn måste emellertid å andra sidan tas till

⁴⁵ Bilaga 2.

⁴⁶ Bilaga 1.

⁴⁷ Prop. 1986/87:58 om jaktlag, mm

riskerna för skador i jordbruket och skogsbruket och i trafiken. Vad beträffar jakten bör samhällets insatser inriktas mot att främja ett tillvaratagande av dels de ekonomiska värden som viltet representerar, dels de möjligheter till rekreation och avkoppling som jakten ger”.

Första delen av första meningen i sista citatet talar för viltet, att det skall finnas tillräckligt starka stammar så att de kan överleva som art, men sen är det inte mycket till övers för viltet. Inte nog med att man vill kunna förhindra viltet från att förstöra skördar och skogsplantor och på så sätt spara pengar, man vill även ha viltet kvar för att kunna tjäna pengar på att jaga dem och detta rättfärdigat av lag. Mer antropocentrisk livsföring än så här kan det enligt min mening inte bli.

5.2 Analys av sekundärmaterial

När man läser ledare och andra artiklar i jakttidningar blir man snabbt varse om distinktionen mellan människa och djur. Antropocentrismen bygger på skillnaden mellan människa – djur - natur men jag skall begränsa mig till att endast skriva om förhållandet människa – djur och utelämna naturen. Att även behandla naturen skulle föra för långt.

Det som jag omedelbart fastnade vid, när jag började tänka i antropocentriska banor, var att jägare, och för den delen lagstiftarna, går längre i distinktionen mellan människa – djur, de delar upp djuren i olika grupper. De nöjer sig inte med den enkla indelningen utan går ett steg längre och kategoriserar djuren efter betydelse för dem. Den första är rovdjuren och först och främst handlar det om varg och björn. Vargen för att den attackerar jakthundarna och har ihjäl dem och björnen för att den attackerar tamboskap som får och hästar. Både jakthunden och tamboskapen håller människan nära sig och tolererar inte att andra djur gör dem illa. Den andra gruppen är just tamboskapen, den tredje gruppen är jakthundar och sista gruppen är det jaktbara viltet. Det finns många artiklar gällande rovdjursangrepp på jakthundar⁴⁸ där artikelförfattarna är mycket upprörda som tex. Jakt Journalens chefsredaktör och ansvarig utgivare Holger Nilsson.⁴⁹ I ett fall där en jägare räddade sin hund från anfallande lodjur genom att skjuta det, dömdes av tingsrätten till en månads fängelse och diverse böter. Nilsson skriver ”*jag är tämligen övertygad om att inga fler jägare kommer att polisanmäla en liknande händelse så länge lagen kan tolkas på gjorda sätt. Domen har skapat kaos*”. Han

⁴⁸ Jakt Journalen 11/03 sid, 23.

⁴⁹ Jakt Journalen 11/99 sid, 20.

talat även i termer som ”*skydda sin hund och familjemedlem*” och därigenom skiljer arten djur åt. Han beskriver hunden, i detta fall, som en familjemedlem och rankar hunden högre upp i hierarkin mot människan än lodjuret.

Artiklar som visar på jägarnas distinktion mellan rovdjur och tamboskap finns med i så gott som alla jakttidningar jag läst. Det mest förekommande argument är att man som ägare av tamboskap bedriver skydds jakt vid angrepp av rovdjuren.⁵⁰ Med dessa två exempel kan man se jägarnas inställning till djuren, att man gör skillnad på vilt och andra djur. Viltet hamnar längst ned i hierarkin med rovdjuren allra längst ned och med andra jaktbara vilt som älg och rådjur högre upp. Allra högst status efter människan får hunden och i detta fall jakthunden. Inget berör så mycket i dessa tidningar som jakthundar som blir attackerade av varg, det är det som överlägset väcker mest känslor hos jägarna. Jaktjournalens chefredaktör Holger Nilsson tar i flera ledare upp misstänkta jaktbrott och hur rätten ser på det och han är kritisk, mycket kritisk i vissa fall, mot vissa domar i olika instanser i Sverige. I ledaren i nummer 3/03 tar han upp fallet med en jägare som under ett rävvak skjutit en varg av rent misstag, hävdas det. Detta klassas då som ett misstänkt grovt jaktbrott, vilket Nilsson hävdar är den värsta misstanke en människa i Sverige kan drabbas av pga. att straffsatsen är orimligt hög, lägst sex månaders fängelse och maximalt fyra år. Nilsson fortsätter då med att jämföra människa – djur men tvärtom vad som gjordes innan: ”*att i berusat tillstånd köra ihjäl en annan människa med bil uppfattas av rättsamhället som betydligt lindrigare. Exempel på sex månaders fängelse finns. Med denna jämförelse kan man konstatera att ett rovdjur som tillhör staten, till exempel en varg, värderas betydligt högre än ett människoliv!*” Här vänder han upp och ner på hela hierarkin och säger ”*Bakgrunden till den höga straffsatsen för grovt jaktbrott är regeringens intressen av att öka rovdjursstammarna i landet*”.⁵¹

Denne man dömdes till villkorlig dom med samhällstjänst i 140 timmar och dessutom att betala skadestånd till staten på 100 000 kronor. Detta går att jämföra med en annan dom, mot en man som trodde sig skjuta på en älg som visade sig vara en litauisk bärplockare som avled av skadorna.⁵² Han dömdes till villkorlig dom och 3600 kronor i böter. Jämför man detta fall med det tidigare kan man krasst säga att det går 27 litauiska bärplockare på en svensk varg.

⁵⁰ Jaktmarker och Fiskevatten 11/03 sid, 13.

⁵¹ Jakt Journalen 3/03.

⁵² Jakt Journalen 9/03 sid, 23.

Hur hänger detta ihop med antropocentrismen ?

Man kan väl enkelt uttryckt säga att hierarkins utformning beror på betraktarens ögon. För en jägare hänger detta inte ihop, för denne är rovdjuren längst ned på denna lista medan människan är längst upp. Den svenska rätten ser annorlunda på hierarkin, rovdjuren kommer väldigt mycket högre upp än hos jägaren. För att återgå till Holger Nilssons ledare i nummer 3/03 så har han en förklaring till varför straffsatsen är så hög som den är gällande grovt jaktbrott, han skriver som ovan att: *”Bakgrunden till den höga straffsatsen för grovt jaktbrott är regeringens intressen av att öka rovdjursstammarna i landet”*. Regeringens ståndpunkt är den att tjuvjakt på rovdjuren allvarligt hotar dess överlevnad. Även en rad ledande naturvårdsorganisationer och myndigheter, förutom regeringen, har arbetat för att uppsåtlig tjuvjakt skall ge kännbara straff. Till saken hör att rovdjursforskarna inte längre uppfattar tjuvjakten som något problem⁵³, inte heller den av misstag skjutna vargen som något problem för vargstammens fortsatta utveckling och tillväxt. Nilsson avslutar sin ledare med *”nu återstår bara att hoppas på att åklagare och domstol också förstår misstaget, och ser det rimliga i olyckan. En olycka som inte påverkar den totala vargstammen på något dramatiskt sätt”*. Här i det senaste citatet får man svar på den tidigare ställda frågan, de hårda straffsatserna för jaktbrott är inte för att försöka jämställa djuret med människan utan för att lagstiftarna har kämpat för att behålla en rovdjursstam genom att avskräcka brott genom hårda och kännbara straff. Det som lagstiftarna missat är det som rovdjursforskarna enligt Nilsson kommit fram till; att tjuvjakten inte påverkar rovdjursstammen i någon större utsträckning. Om tjuvjakt och mycket annat runtomkring jakt, skall jag nu redovisa i kommande kapitel vad de jägare som svarade på enkäten tyckte.

5.3 Trettiofem jägares inställning till jakt och vilt

Själva uppslaget till att undersöka via enkäter var för att få en djupare insikt in i vad den svenske jägaren själv tycker och tänker. Tidigare studerade jag lagstiftningen beträffande jakt och dess förarbeten och olika tidskrifter gällande jakt. I dessa finner man mest om vad jägaren får och inte får göra och vad han/hon gör, det står ju inte så mycket varför han/hon gör så. Vad anser de tillfrågade jägarna om jaktlagstiftningen? Vilken inställning har de till viltet, står det nära oss, som människa, eller hör de hemma långt ned i hierarkin?

⁵³ Jakt Journalen 3/03.

Min redovisning av enkäten kommer att ske på så sätt, att frågorna kommer att delas in i olika teman med rubrikerna: jägarens syn på viltet, jägarens syn på jaktlagstiftning, jägarens syn på jaktmotståndare och jägarexamen. Sist i kapitel kommer jag förkortat försöka redogöra för hela enkäten på ett strukturerat och schematiskt sätt för att undersöka om de tillfrågade jägarna tänker i antropocentrismens spår eller ej. De tre första frågorna i enkäten⁵⁴ kommer jag ej att behandla separat som med resterande frågor. Med dessa tre inledande frågor ville jag skaffa mig en uppfattning av vilka dessa jägare är, inte personligen, utan för att få en uppfattning om vilka slags jägare de är. Jagar man kanske en gång om året och då som gäst och fäller en kanin vart tredje jakttillfälle så kan man knappast kalla denna person för jägare, och det är ju jägare som frågorna och uppsatsen riktar sig till. Dock, inga informanter var som mitt tidigare exempel utan jag ansåg att alla kunde klassas som jägare. Dessa frågor behandlas alltså inte separat utan bakas in i andra frågors svar och analyser.

5.3.1 Jägarens syn på viltet

Här kommer jag att behandla frågorna från enkäten som handlade om jägarens syn på viltet. Jag vill med dessa frågor ta reda på de tillfrågade jägarnas inställning till viltet. På så sätt se om de jagar för att jagandet i sig, alltså blodtörst, eller om det ligger någon annan tanke eller anledning bakom till varför de jagar. Jag vill även, med dessa frågor, försöka ta reda på hur de tillfrågade jägarna rangordnar viltet i den antropocentriska hierarkin.

Varför jagar Du?

Jag måste uppriktigt säga att svaren på denna fråga gjorde mig förvånad. Endast två informanter svarade ”*hålla borta sjukdomar så viltet slipper lida av tex. rävs-kabb*”. Det var alltså bara två av trettiofem svarande som inte satte sig själva i främsta rummet. Ytterligare var det bara två som svarade att en anledning till att de jagar är för att det tycker det är roligt ”*...för spänningen och för att jag tycker att det är förbaskat roligt*”. Det är ju också ganska anmärkningsvärt att endast två tycker att det är roligt att jaga, alla andra gjorde det för ”*att komma ut i naturen*” eller ”*för att uppleva det vilda på dess hemmaplan*”. För att få uppleva det vilda på dess hemmaplan så måste man väl inte ha ihjäl det vilda? Andra svarade ”*för att få kött på bordet*”. Då skall jag själv med erfarenhet av jakt bara säga att det finns betydligt

⁵⁴ Bilaga 4.

smidigare och billigare sätt att skaffa fram kött på bordet. Ger man endast detta svar på tidigare ställd fråga då undrar jag om man som informant varit riktigt uppriktig mot sig själv, annars anser jag att man ser väldigt snett på det.

Vilka metoder använder Du dig av för jakt på respektive vilt och varför, är det av nöje eller effektivitet?

Trettio av de tillfrågade svarade att de jagar älg med diverse olika metoder men alla använde sig av dessa metoder för att de var effektiva. Olika metoder för olika slags marker och olika metoder för olika stora marker. Tydligt är då att älg jagar man för effektivitet och då för att enkelt, om jag kan uttrycka mig så, få stor utdelning i kött av jakten. Sen kommer de svaren som jag väntade mig i fråga fyra. Tjugo informanter svarar att de jagar hare eller rådjur med främst drivande hund för att det tycker att det är roligt. Men det kom även i svar som ”*det är för mig ett nöje att se hur en unghund utvecklas*” och ”*det jag tycker mest om är jakt med drivande hund, både på rådjur och på hare, främst för att jag gillar samarbetet mellan hund och människa*”. Dessa två svar tycker jag tyder på att informanterna jagar inte bara för att få köttutdelning eller för att det är roligt utan för att de är hundintresserade. De ser endast förhållandet mellan hunden och sig själva. De ser inte viltet, vilket vidare styrker mitt tidigare påstående att jägaren delar upp djuren i flera olika grupper med hunden, och i detta fall jakthunden, närmast människan i hierarkin.

Hur mycket vilt fäller Du på en säsong, och vad gör du med det?

Svaren riktade mot första delen av frågan om hur mycket vilt de fäller under en säsong varierade kraftigt. Det fanns de som sköt något rådjur om året och så fanns det liknade ”*...någon älg, fem till tio rådjur, ungefär lika många harar, någon hjort, några rävar och grävlingar och ett antal fåglar*” så spännvidden var stor mellan de olika jägarna. Det fåtal av jägarna som sköt så lite som i första exemplet svarade att de behöll köttet själva, medan de som sköt mer än så delade med sig till släkt och vänner och de som sköt allra mest sålde köttet. Nästa alla sålde köttet vidare om det handlade om råbockar skjutna i augusti med svar som ”*en augustibock är full av hormon pga. brunsten och så är det för varmt vilket får till följd att det blir en massa flugor och dylikt*”. Med att ”sälja köttet vidare” menas att man säljer det till ett slakteri eller liknande där de har andra möjligheter för kylförvaring. Alltså alla tog hand om ”sitt” fällda vilt på ett eller annat sätt förutom en, på frågan lämnade han

svaret ”*Ointressant! När du krökt fingret är det intressanta slut!*”. Alla, ja då med undantag av en, tog hand om viltet efter det att det fällts vilket jag anser tyder på att de inte bara ser viltet som något jaktbart, utan att de faktiskt tar hand om det, om man kan skriva så, att som någon skrev ”*viltet är en resurs, man kan både ha kul när man jagar det, intressant att iakttä och väldigt gott att äta när man väl fällt det*”.

Samlar du på troféer och varför i såna fall?

Ungefär hälften samlade/sparade på troféer och resterande gjorde det inte och det gick inte att göra någon åtskillnad mellan de två grupperna med olika svar. Svaren gjorde det klart för mig att dessa jägare inte var några så kallade troféjägare utan, att de sparade hellre troféerna från en minnesvärd jakt ex vis. ”*Jag samlar på en del troféer. Värdefullast är de som betyder något speciellt, från en särskild minnesvärd jakt. Det är förstås också roligt med stora troféer även om jag inte på något sätt är en troféjägare i det avseendet. Jag kan med andra ord uppskatta en bock med mycket små horn lika mycket som en grann sextaggare*”. Det fanns dock åtta jägare som sparade så gott som alla troféerna, och två av dem pga. att de ville kunna inventera och utvärdera sina marker och titta tillbaka i tiden för att se om de jagade för hårt eller för lite.

Varför är det viktigt att viltstammen hålls på en ”rimlig” nivå?

Samtliga har haft en detalj av svaret lika nämligen att det är viktigt att hålla viltstammen på en rimlig nivå för att minska trafikolyckorna, och främst gällande större vilt som älg och rådjur. Förutom detta svar, kan man dela upp svaren i två lika stora grupper, en grupp som har viltet i åtanke och en grupp som sätter människa i första rummet. Gruppen som hade viltet i åtanke svarade liknande ”*om inte finns risk att stammen blir vekare så epidemier sprids lättare*” och en annan svarade ”*blir det för många av samma art blir risken överhängande att sjukdomar liknade rävskabb sprids lättare*”. Flera svarade även det skulle finnas mindre föda i skogen till allt vilt, då rubbas hela den ekologiska ordningen till följd av att djuren blir lidande. Gruppen som satte människan i första rummet förvånade mig inte, de var alla markägare, förutom en, och de såg först och främst de ekonomiska aspekterna som det avgörande för att hålla viltstammen på en rimlig nivå. Det var dock inte endast de ekonomiska faktorerna de tänkte på utan de tänkte mer långsiktigt ”*stora betesskador leder till ökad arrendekostnad vilket medför att jägare sällas bort och kvar blir endast så kallade klippare, stadsjägare, som*

skjuter rent på markerna och lämnar inget efter sig. Detta kan få till följd att viltet decimeras och förintas”. Andra svarade ”blir en population stor ökar den explosionsartat vilket får till följd att viltolyckorna ökar, sjukdomar sprids mellan viltet och betesskadorna ökar, det blir ingen som tjänar på det”. Rent antropocentriskt får jag den uppfattningen att jägarna bryr sig mycket om viltet även om det står i kausalitet med ekonomiska intressen.

Inom vissa utredningar talas det om att man som jägare skall få avlägga skjutprov årligen för att få jaga.⁵⁵ Vad tycker Du om detta?

Två tredjedelar av jägarna var emot att införa ett årligt skjutprov. Detta var den fråga som jag inte hade en aning om vad svaret skulle bli. I de andra frågorna trodde jag mig veta vad svaren skulle bli men så var inte fallet alltid. Vissa av informanterna som var emot ett årligt skjutprov har med stark ton redogjort sina tankar ”...precis som all annan onödig byråkrati. Givetvis är det väl påkommet av någon vänstervriden veganrörelse, som vill göra livet surt för oss jägare”. Alla svaren innehöll uttrycket ”skadskjutning”, de som var för förslaget svarade att då skulle troligen de otrevliga skadskjutningarna minska. Medan de som var emot förslaget svarade att ”det är inte pga. dåliga skyttar som skadskjutningar uppstår utan pga. att det kan bero på många andra omständigheter som tex. dålig sikt”. Det verkar som om alla de svarande jägarna är medvetna om att skadeskjutningar sker pga. dåligt skjutna skott men de är inte ense om ifall det beror på dåligt tränade skyttar eller yttre påverkan som då tex. dålig sikt.

Människor har rättigheter och skyldigheter i samhället, som tex. äganderätten och skyldigheten att betala skatt. Har djur några rättigheter och skyldigheter som Du kan komma på eller som Du tycker de borde ha?

Tre av trettiofem svarade så som lagstiftningen säger, att ”Djur har inga rättigheter eller skyldigheter däremot har människan skyldigheter och rättigheter att behandla djuren som det står i lagen”. Efter dessa tre, varierande svaren med allt från ”att djuren har den rättigheten att leva i frihet” till ”jag tycker inte att man kan jämföra människor och vilda djur...”. Många informanter ansåg att viltet har vissa rättigheter och hänvisar till djurskyddslagen och liknande. Så i det stora hela ansåg nästan hela gruppen att viltet har rättigheter så som människan har rättigheter i samhället vi lever i.

⁵⁵ www.jagareforbundet.se

5.3.2 Jägarens syn på jaktlagstiftningen

Här kommer jag att behandla frågorna om jägarens syn på jaktlagstiftningen. Jag vill med dessa frågor undersöka de tillfrågade jägarnas inställning och synpunkter gällande svensk jaktlagstiftning (1987:259⁵⁶, 1987:905⁵⁷).

Vad anser Du om tjuvjakt, då i den form som gäller att man jagar vilt på icke lagstiftad jakttid? Påverkar den viltstammen på något sätt eller är det endast dålig PR för jägarna?

Samtliga svarade att det är mycket dålig PR men som en svarade ”Personer som tjuvjagar och jägare får inte blandas ihop i denna rådande debatt, de har inget gemensamt förutom att tjuvjägarna drar skam över de laglydiga personer som jagar: jägarna”. Ytterligare ett svar som visar vad jägarna anser om tjuvjakt är ”Tjuvjakt är ett brott, de jaktbestämmelser som finns skall följas. Om man inte skulle tycka om de bestämmelser som finns får den som vill ändra på det försöka påverka beslutsfattarna”. Trettio av trettiofem svarade att de inte trodde att den nuvarande tjuvjakten påverkar viltstammen nämnvärt men som några svarade ”anser inte att tjuvjakten påverkar viltstammen i södra Sverige”. Många svarade att tjuvjakt antagligen bedrivs mot rovdjur som angriper tamboskap men att detta inte finns i denna delen av landet pga. att det inte finns någon större population av rovdjur i södra Sverige. Kontentan av alla svar var att tjuvjakt inte bedrivs av jägare utan av kriminella, att lagstiftningen skall följas och att den inte påverkar viltstammarna men ger jägarna dålig PR.

Enligt § 4 jaktlagen (1987:259)⁵⁸ står det att markägaren och jakträttshavaren skall vårda och främja utvecklingen av viltstammen. Här står även att man skall ”anpassa jakten efter tillgången av viltstammen”. Anser Du att Du och andra jägare är medvetna om detta och att Ni följer och har detta i åtanke vid jaktutövande? Finns det några som är bättre än andra på att följa detta ex. vis. markägare, arrendatorer?

Tolv av de trettiofem tillfrågade anser att markägare är bättre på att anpassa jakten efter tillgången på viltstammen. Att dessa känner mer för marken pga. att många av dem har bott där hela sina liv. Man skulle kunna tro att det bara var markägare som svarade så här men

⁵⁶ Bilaga 1.

⁵⁷ Bilaga 2.

⁵⁸ Bilaga 1.

faktiskt, lika många arrendatorer, som markägare, ansåg att markägarna följde lagen bättre än arrendatorerna. Något som de alla var så gott som överens om, var att riskerna för ytterligare höjda arrendekostnader riskerar att medföra att det skjuts av hårdare som ”...*ju mer man måste betala för jakten, desto högre riskerar uttaget att bli*”, alltså att man vill ha ut mer för pengarna. Alla var dock, mer eller mindre, medvetna om att anpassa avskjutningen efter tillgången på viltet.

Vad skulle hända, anser Du, med viltet om man släppte jakten fri i den mening att inga lagstiftade jakttider fanns?

Arton av de tillfrågade jägarna svarade att det skulle liknas närmast en katastrof om inga lagstiftade jakttider fanns ”*antagligen skulle viltet minska ganska mycket. Folk klarar nog inte av att bedöma när det börjar minska för kraftigt, det finns idioter även bland jägare och dessa tänker bara på att skjuta så mycket som möjligt*”. En jägare svarade ”*att i början på sin jaktkarriär tänker man inte i banor som att vårda och spara på viltet, har man jagat ett tag känner man ett ansvar och reglerar jakten efter tillgången på vilt*”. Dock, sjutton svarade att de inte trodde att det skulle påverka viltstammen i någon större utsträckning, med undantag av vissa arter som tex. rävm. En jägare svarade ”*räven skulle nog försvinna ganska snabbt eftersom ingen vill ha den i skogarna*”. Alla har i denna fråga utgått ifrån rådjur och älg, vilka de vanligaste vilt att jaga enligt frågan ”*vilka vilt jagar du*”? att antingen skulle de försvinna eller inte men alla har dock varit överens om att varg - och björnpopulationen skulle försvinna relativt omgående. Dessa rovdjur har ingen högre ställning hos de tillfrågade jägarna vilket jag anser visar på en hierarki, som jag behandlar i tidigare avsnitt, med det jaktbara viltet som inte attackerar och har ihjäl deras hundar eller jägarna själva högt upp i hierarkin och med rovdjuren långt nere med låg status.

Anser du att Du har god kännedom om jaktlagstiftningen?

Trettiofyra svar var i stil med ”*ja tillräckligt för att klara mig för de vilt jag jagar*”. De tycker att de har kännedom om jakttider och liknande för de vilt de jagar. En som bara jagar rådjur läser endast in reglerna gällande rådjursjakt och struntar i resterande regler gällande annat vilt som han/hon inte jagar. Ett svar var dock mycket intressant ”*Jag tycker att jag klarar mig. Men jaktlagstiftningen är numera så krånglig att allt vi gör i skog och mark regleras i lagstiftningen. Man kan säga att lagstiftningen följer oss jägare till och med när vi stoppar*

*handen i fickan för att ta fram patronerna, blyhagelbeslutet.*⁵⁹ *Både jägare och myndigheter skulle må mycket bra av en total översyn av jaktlagen. Ta bort det som är onödigt, skriv om det som är krångligt. Den svenska lagstiftningen är så omfattande och krånglig att inte ens jurister har lätt att tolka den*". Här är en jägare som inte är nöjd med utformningen av Sveriges jaktlagstiftning. Han jämför även senare i sitt svar Finlands jaktlagstiftning med Sveriges och skriver att deras ryms på några sidor och han undrar varför vi i vårt land måste "sticka ut" som vi gör. En sann antropocentrist, han/hon vill ha en enkel och lättolkad lagstiftning för att inget tvivel skall råda under jakten.

Vilken regel i jaktlagstiftningen (1987:259⁶⁰, 1987:905⁶¹) anser Du vara viktigast?

Åtta svarade att regler som styr jakttider på respektive vilt var den viktigaste. Med motiveringen att skulle jakt bedrivas mot dräktiga hondjur skulle det knappt finnas något jaktbart kvar inom en snar framtid. Detta skulle leda till en obalans mellan olika arter vilket i sin tur får till följd att vissa arter ökar fort och även så sjukdomar och epidemier. Femton andra svarade att reglerna gällande att viltet inte skall utsättas för onödigt lidande var den viktigaste regel i jaktlagstiftningen. Även svar som "Att bedriva jakten så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara" räknades in i denna kategori. Resterande svarade att de inte hade någon uppfattning om vilken regel som var viktigast. Tjugotre jägare kan alltså lämna ett svar som visar på att de har någon kunskap om svensk jaktlagstiftning medan resterande tolv inte har någon uppfattning om vilken regel som de tycker är viktigast. Detta kan verka mycket märkligt, för i föregående fråga svarade nämligen hela trettiofyra av trettiofem att de tycker att de har god kännedom om jaktlagstiftningen. Så gott som en tredjedel svarar alltså ja på frågan om de har god kännedom om jaktlagstiftningen, men har ingen uppfattning i nästa fråga gällande vilken regel som de tycker är viktigast. Vad betyder detta, anser de att de har god kännedom utan att kunna ge ett exempel på en, för dem, viktig regel? Men svaret är så enkelt som att nio av de tolv resterande anser att alla regler är lika viktiga, att svensk jaktlagstiftning är väldigt bra som den är.

⁵⁹ www.jagareforbundet.se

⁶⁰ Bilaga 1.

⁶¹ Bilaga 2.

5.3.3 Jägarens syn på jaktmotståndare och jägarexamen

Här kommer jag att behandla de två frågorna rörande detta i enkäten. Anledningen till att dessa två frågor är med är, att jag vill försöka utreda två förhållanden som inte handlar om själva jakten. Alla andra frågor har varit riktade mot just själva jakten och vad de tycker om den men nu vill jag ta reda på vad jägarna anser om jägarexamen⁶² och vad de anser om jaktmotståndare.

Vad anser du om jaktmotståndare, som menar att vi, människor, inte har rätt att ta ett djurs liv och som menar att jakt som viltvård är ett svepskäl för att få jaga?

Trettio av de tillfrågade var av den åsikten att jaktmotståndarna har rätt till sin åsikt, men att de inte förstår dem och deras resonemang. De resterande fem svaren var liknande som en jägare svarade ”...deras uttalanden beror på ungdomlig okunskap...de är produkten av ett urbaniserat samhälle som tappat kontakten med det gamla svenska bondesamhället”. De hade ingen som helst förståelse för dessa personer och baserade detta på att motståndarna var ungdomar med förvridna åsikter. De jägarna som ”tillät” motståndarna sina åsikter argumenterade ofta både för människans och för viltets favör. Först i svaren kom ett ekonomiskt avsnitt som handlade om att ifall viltet inte skulle jagas skulle trafikolyckorna öka, betesskador även de öka mm. Sen ändrade svaren riktning för att inrikta sig på djurens välbefinnande som ”...det är väl bättre att vi jägare reglerar viltstammen på ett, efter omständigheterna, humant sätt än att trafiken skall göra det på sitt förödande sätt” och ”utan oss jägare så skulle viltet lida något oerhört pga. alla sjukdomar och pester”. Visst så gott som alla svar inleddes med att det skulle vara människan som skulle lida mest och göra stora ekonomiska förluster men för att senare svänga över till viltets fördel och lägga tonvikten på dem och deras lidande.

⁶² www.jagareforbundet.se Krav på jägarexamen infördes den 1 januari 1985, hade man inte vapenlicens innan detta blev man tvungen att avlägga en sådan examen för att få inneha jaktvapen. Det finns två olika slags grader av examen, för ”tyngre” vapen som grovkalibriga gevär som man då får jaga tex. älg med. Sen finns även examen för ”lättare” vapen, mer finkalibriga och dessa får man då jaga mindre vilt med. Proven består av teoriprov som behandlar artkännedom mm, och praktiska prov som avståndsbedömning och skjutprov. Har man en gång avlagt en examen behövs ej detta göras för nästa vapeninförskaffning, dock måste det ligga inom samma grad.

Vad anser Du som tagit jägarexamen, var den fullgod? Behövs den, eller behöver den kanske ändras eller kompletteras?

Tjugofem av de trettiofem tillfrågade har avlagt jägarexamen. Ingen hade någon kritik riktad mot svårighetsgraden däremot ansåg tio att mycket var meningslöst och att proven borde ha inriktat sig mera på vilthantering efter jakten, alltså att ta till vara på fällt vilt. Alla var dock överens om att jägarexamen var nyttig i den mening att den var lärorik och att den skall finnas kvar.

5.4 Lagen är antropocentrisk och jägarna väljer att äta.

Det kan finnas skäl att erinra om frågeställningen: Kan man se spår av antropocentrism i Sveriges jaktlagstiftning och i så fall vad? Vilken inställning har den svenske jägaren till jakt, jaktlagstiftningen, till det vilt de jagar och de djur som kan beröras av jakt?

På första delen av frågeställningen är svaret ett tydligt JA, man ser spår av antropocentrism i svensk jaktlagstiftning, och detta skall jag kort och koncist redogöra för nu. Jaktlagen (1987:259)⁶³ har ett antal glasklara ”bevis” som styrker mitt tidigare svar - ja. Paragraf sju och nio i jaktlagen riktar sig till oss som människor, att vi har rätten att döda viltet om det på något sätt hotar oss och vår säkerhet eller om det föreligger risk för allvarliga skador av vilt. Även paragraf två i jaktlagen (1987:259)⁶⁴ visar på vår överlägsenhet som människor gentemot viltet – att vi faktiskt får söka, spåra, förfölja, förstöra bon, förstöra ägg och ha ihjäl viltet.

Vilken inställning har den svenske jägaren till jaktlagstiftningen och till det vilt de jagar och de djur som berörs av jakt? Den svenske jägaren har en sund inställning till Sveriges vilt. De vill inte att viltet skall lida eller plågas i onödan, ett visst mått av lidande för viltet vid jakt kan man inte komma undan, och det är här jag vill knyta det samman med antropocentrismen. Innan har jag klargjort att det finns klara indelningar i en hierarki men det som också tyder på ett antropocentriskt levnadssätt är att människan, i detta fall jägaren, har en förmåga att kunna känna moral. Vi kan förutse utgången av att ”just denna handling” kommer att bli moraliskt oförsvarbar och då handlar vi inte på det sättet. Jägarna vill inte att viltet skall utsättas för

⁶³ Bilaga 1.

⁶⁴ Bilaga 1.

onödigt lidande och detta pga. deras förmåga att känna moral, en förmåga som djuret/viltet inte besitter. Ett djur känner ingen moral, de kan inte tyda ifall en handling är god eller inte, de handlar utifrån sina instinkter. Medan en jägare, som vissa svarade på enkäten, ville inte ha jakt under förnygringsperioden för det vore inte moraliskt försvarbart. Ett rovdjur bryr väl sig inte om detta och har inte förmågan att förstå detta, men det har en människa och det är precis det här som gör att vi befinner oss högre upp i hierarkin.

De är även emot tjuvjakt både för att det ger dem dålig PR och för att de anser att lagen skall följas. Alla utom en ansåg att de har god kännedom om lagstiftningen och två tredjedelar av de tillfrågade ansåg att regler gällande att viltet inte skall lida eller utsättas för onödig fara är de viktigaste inom svensk jaktlagstiftning. Jägarnas inställning till viltet är att olika arter är olika mycket värda. En jakthund är oerhört mycket mer värd i jägarens ögon än vad tex. en varg är, men en ko eller en häst är mindre värd än en hund men mer värd än en varg. Jägarna kategoriserar djuren efter hur nära de står dem: hunden står dem nära, så även tamboskap medan rovdjur som varg eller björn inte alls står högt i kurs hos jägarna och detta pga. att de attackerar och dödar hunden och tamboskapen. På frågan: ”Varför jagar du?” gjorde svaren mig förvånad. Endast två av de trettiofem tillfrågade jägarna jagar för att de tycker det är roligt. Alla andra svaren handlade om att jägarna jagade för att få mat på bordet, eller för att komma ut i naturen och liknande, detta förvånade mig verkligen.

6. Jag själv? Jag väljer att äta!

Väl medveten om att föregående rubrik och även denna kan verka rå, tror jag att äta är vad det handlar om. Jag är av uppfattningen att näringskedjor finns och att vi är överst i dessa. Det är vi som är på topp. Vi lever i ett samhälle där allt skall vara kalkylerbart och rationellt, och då kan vi inte tilldela djuren några rättigheter eller för den delen några skyldigheter. Vi som står i topp får vara dess förmyndare. Om min hund biter någon får jag som dess ägare helt enkelt ha ihjäl den, vår säkerhet och trygghet går före djurens trevnad och existens. Man kan ställa sig frågan: Varför skall inte vi som människor inrätta oss i leden och följa näringskedjan, skall vi stå utanför den bara för att vi är människor? Klart att vi ingår i näringskedjan och människan är dess topp.

För att återgå till vad jag kom fram till, vad det fallande äpplet, gav mig för insikt. Jägarna delade tydligt in alla djur och vilt i olika kategorier. Vi delar själva in oss i gamla, sjuka, tjocka, långa, mörka etc. eller så delas man in i yrkesroller. Så att jägarna delar in och rangordnar djuren är inget nytt eller anmärkningsvärt. Det enda som jag reagerade på var att endast två jägare jagade för att de tyckte det var roligt. Jagar verkligen de resterande trettio tre med andra motiv? Jagar man verkligen för att komma ut i naturen, eller för att komma det vilda nära? Visst, en jakt dag utan något skjutet vilt har inte varit helt bortkastad, men om jag visste att jag aldrig skulle skjuta något då hade jag aldrig gett mig ut i skogen. Ovissheten måste finnas, jag kan inte räkna med att alltid skjuta men chansen till skott måste finnas, annars hade jakt varit meningslös. Jägarna är antropocentrister, annars skulle de aldrig komma på tanken att jaga, men de har också stor respekt för viltet och vill inte att djuren skall lida eller plågas i onödan.

Jag har tidigare försökt förklara jägarnas inställning till att vissa djur har mer värde än andra, och skall nu något kommentera jaktmotståndare som hävdar att alla har lika värde. Det som är mest anmärkningsvärt är att de precis som jägarna delar in djuren i grupper, vissa ses som mer värda än andra. Det skrivs spaltmeter efter spaltmeter om att vi skall rädda Sveriges rovdjur, främst varg och björn. Det är anmärkningsvärt att de är så angelägna att bevara varg och björn, aldrig slår någon ett slag för kornsparven eller för kärrens näppan. Dessa två pekas ut som sårbara och hotade arter i samma proposition (1986/87:58) som vargen och björnen men där tonvikten läggs på hur vi skall bevara de sist nämnda. Vad gör vargen och björnen mer värda

än kornsparven och kärrens näppan? Min personliga uppfattning om detta är att det ligger ekonomiska intressen bakom, vargen och björnen betraktas som exotiska för vårt land och skall locka turister, både från utlandet och inrikes. Det finns inte lika mycket pengar inom ornitologrörelsen som hos rovdjurslystna turister. Detta gör jaktmotståndarna inom etablissemang till antropocentrister, de ser sina egna intressen, de ekonomiska, framför djurens. Det har visat sig att människor är mer för att skydda stora, till synes kramgoa djur, framför mer oansenliga som t ex gråsuggor. Fårlusen är i praktiken utrotad men det har inte framförts någon högljudd klagomur för att bevara den arten.

Varför är intresset så stort beträffande att bevara och vårda rovdjursstammarna och framförallt de två största, eller mest mytomspunna, björnen och vargen? Som jag nämnde tidigare, står det tydligt skrivet i regeringens proposition (1986/87:58) om jaktlag mm. att bevarandet av björn - och vargstammen är viktigt för Sverige och dess viltfauna. Att man valt den vägen kan misstänkliggöras genom att man hänvisar till turistmarknaden och frågan blir om det handlar om djurvänlighet eller om pengar? Utifrån ett strukturalistiskt perspektiv hade vi lätt kunnat dra slutsatsen att man vill bevara vissa djur men att strukturerna sätter gränser. Det argumentet kullkastades inte ens av att näbbmusen är fridlyst då dess existens knappast har någon ekonomisk inverkan över huvud taget. Något som en begränsad björn eller vargstam inte heller har.

Slutsatsen måste nog i huvudsak bli att jakt inte längre är nödvändig för överlevnad. Den är å andra sidan kopplad till många andra positiva rekreationsargument som t ex hundintresse – samarbetet mellan hund och människa, precis på samma sätt som hos dem som ägnar sig åt tävlande med hund. Jägarna är också, märkligt nog, en tung lobbygrupp. Givet detta och min huvudrubrik, antropocentrismen, så ligger denna till grund för själva jakten. Om jägarna inte vore antropocentrister skulle de aldrig jaga. Å andra sidan ligger antropocentrismen lika djupt rotad i etablissemangets argument för viltvård. Den grundläggande synen kvarstår: djur och natur finns för oss!

7. Käll- och litteraturförteckning

7.1 Tryckt material

Ariansen, P (1993) "Miljöfilosofi" Nora: Nya Doxa.

Clarke, J.J (1993) "Nature in question" London: Earthscan Publications Limited.

Denscombe, M (2000) "Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna" Lund: studentlitteratur.

Ferry, L (1997) "Den nya ekologiska ordningen" Uddevalla: Daidalos.

Mange Holme, I, Krohn Solvang, B, (1997) "Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder" Lund: Studentlitteratur.

7.2 Tidsskrift

Jaktjournalen, nr: 11/99, 3/03, 9/03, 11/03 Helsingborg: Allers förlag AB.

Jaktmarker och fiskevatten, nr: 11/03 Västerås: Fagerblads.

7.3 Offentligt tryck

Regeringens proposition 1986/87:58 Om jaktlag mm.

Sveriges rikets lag 2002, Nordstedts juridik AB.

7.4 Övrigt material

Malmström, Györki, Sjögren (1998) "Bonniers svenska ordbok" Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB.

Svenska jägareförbundets hemsida: www.jagareforbundet.se

